

Vetelin kunta

VARHAISKASVATUKSEN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA 2023–2026



Leikki – Liikunta – Läheisyys – Luonto

Sivistyslautakunta 11/2023

1. JOHDANTO

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoituksena on antaa suuntaviivoja ja työkaluja työpaikkojen ja palveluiden tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden edistämiseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjän velvollisuuksiin kuuluu yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja näiltä osin tämä suunnitelma ohjaa Vetelin kunnan varhaiskasvatuksen toimintaa päiväkodissa ja ryhmäperhepäivähoidossa. Suunnitelma tehdään kolmen vuoden ajalle, jonka jälkeen päivitetty suunnitelma käsitellään aina sivistyslautakunnassa; suunnitelma on osa Vetelin kunnan paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Päivitetävässä suunnitelmassa huomioidaan päättyvän kolmen vuoden aikana tehdyt toimenpiteet ja arvioinnin kautta saatu palaute; nämä ohjaavat toiminnan ja päivitetävän suunnitelman kehittämistä.

Toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman velvoite astui varhaiskasvatuksessa voimaan 1.6.2023. Yhdenvertaisuussuunnitelma tulee ottaa varhaiskasvatuksessa käyttöön 1.6.2025. Vetelin kunnan varhaiskasvatuksessa molemmat suunnitelmat sisältyvät tähän suunnitelmaan.

YHDENVERTAISUUS

- Termillä yhdenvertaisuus tarkoitetaan laajaa ihmisten erilaisuuden vaalimista ja samanarvoisuuden tunnustamista.
- Yhdenvertaisuuden toteutumiseen liittyy olennaisena osana syrjimättömyys: ketään ei saa asettaa epäedulliseen tai epäsuotuisaan asemaan minkään henkilökohtaisen ominaisuuden, kuten iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielenpiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

TASA-ARVO

- Liittyy sukupuolten yhdenvertaisuuteen.

2. LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN TAUSTA

Lainsäädäntö velvoittaa ja määrittää kielletyt syrjintäperusteet. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluvat kunnan velvollisuuksiin ja niillä on vahva lainsäädännöllinen tausta.

YK:n ihmisoikeuksien julistuksen mukaan ”kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan”. Muita yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon liittyviä sopimuksia ovat esimerkiksi *Eurooppalainen naisten ja miesten tasa-arvon peruskirja* ja naisten ja miesten tasa-arvoa edistämään pyrkivä *Lissabonin sopimus*.

Suomessa yhdenvertaisuus on kirjattu *perustuslaissa* (6 §) määriteltyihin ihmisten perusoikeuksiin: kaikki ihmiset ovat samanarvoisia ja kaikilla on samat perusoikeudet. Jokainen on lain edessä yhdenvertainen, eikä ketään syrjitä. Tarkemmin tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen velvoittavat *yhdenvertaisuuslaki* (luku 3) ja laki naisten ja miesten välisestä *tasa-arvosta* (7 §). Yhdenvertaisuuslain tehtävänä on edistää yhdenvertaisuutta,

ehkäistä syrjintää ja parantaa syrjityn oikeusturvaa. Tasa-arvolain tehtävänä on estää sukupuoleen liittyvä syrjintä ja parantaa sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Varhaiskasvatuksessa on varhaiskasvatuslain nojalla tasa-arvon edistämismääräys. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016* puhutaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta seuraavalla tavalla:

”Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan. Tämä edellyttää osallisuutta edistävien toimintatapojen sekä rakenteiden tietoista kehittämistä.”

”Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi yhdenvertaisina riippumatta henkilöön liittyvistä tekijöistä. Yhdenvertaisuus ei merkitse samanlaisuutta. Toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulee pohtia, miten esimerkiksi kielen, etnisyyteen, katsomukseen, vammaisuuteen, sukupuoleen ja sen moninaisuuteen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa.”

”Varhaiskasvatus on sukupuolisensitiivistä. Henkilöstö rohkaisee lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennako-odotuksia. Henkilöstö tunnistaa lasten keskinäisten kohtaamisen eriarvoistavia piirteitä sekä puuttuu niihin hienotunteisesti ja johdonmukaisesti. Myönteisellä ja kannustavalla vuorovaikutuksella tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.”

”Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusamis- ja väkivaltatilanteissa keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja.”

3. TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITTELU

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen vaatii jatkuvaa, aktiivista, kriittistä ja pitkälle tulevaisuuteen tähtäävää otetta. Näin ollen suunnitelman tavoitteena on esitellä keskeiset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämisteemat, tavoitteet ja niitä varten tarvittavat toimenpiteet ja seuranta.

Vetelin kunnassa on tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden suunnitelma, jota tällä suunnitelmalla täydennetään varhaiskasvatuksen näkökulma huomioiden. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus varhaiskasvatuksessa pitävät sisällään myös palveluiden laadukkuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden.

Tämä suunnitelma täydentää myös kuntastrategiaa. Suunnitelma vahvistaa varhaiskasvatuksen arvopohjaa – leikki, liikunta ja läheisyys sekä koko kunnan arvopohjaa – rakkaus, rohkeus

ja reippaus. Suunnitelma pyrkii lisäämään osallisuutta, muuttamaan asenne- ja toimintatapakulttuuria suvaitsevammaksi ja ennakkoluulottomammaksi, herättelee ajattelemaan ja aktivoimaan ko. asioihin liittyvää keskustelua.

3.1. Vetelin kunnan varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön toteuttaminen

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan, seurataan ja arvioidaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvosuunnitelman mukaista työtä seuraavasti:

- *Asiakasperheiltä saadun sähköisen kyselyn kautta kerran vuodessa.* Keväällä asiakasperheiltä pyydetään palautetta päättyvän toimintakauden toiminnasta ja kyselyssä on kevästä 2023 alkaen ollut mukana kysymys tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta.

- *Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on kaksi kertaa toimintakauden aikana yhteinen kehittämisen- ja arviointipäivä.* Kevään arviointipäivässä henkilöstö käy mm. läpi asiakasperheille suunnatun kyselyn tulokset ja syksyn suunnittelupäivässä huomioidaan tavoitteet toiminnan edelleen kehittämisen näkökulmasta. Näiden kehittämispäivien aikana syvennyttään myös yhteiseen toimintakulttuuriin, varhaiskasvatuslain muutoksiin ja paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman toteuttamiseen ja mahdollisiin päivitystarpeisiin.

- *Toimintakauden aikana lasten kanssa käsitellään tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä esille tulleita asioita yhdessä läpi mm. kaveri- ja tunnetaitojen kautta.*

- *Henkilökunta tekee vuosittain tiimisopimukset, joihin he kirjaavat keskeiset asiat oman ryhmänsä toiminnasta tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyen.* Tiimisopimusta tarkastellaan kolme kertaa toimintakauden aikana ja arvioidaan sen toimivuutta ja mahdollisia kehittämistarpeita. Tiimit voivat hyödyntää myös Opetushallituksen mallilomaketta toiminnallisesta tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta.

3.2. Keskeisimmät toimintaperiaatteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteuttamisessa Vetelin kunnan varhaiskasvatuksessa

PERIAATE 1: LAPSET ENSIN

- Lasten etu otetaan aina ensisijaisesti huomioon toiminnassa ja varhaiskasvatusta koskevassa päätöksenteossa
- Ketään lasta ei syrjitä tai muuten kohdella kaltoin.
- Lasten syrjimistä ehkäistään kaikin keinoin.
- Lapset osallistuvat varhaiskasvatustoimintaan eri tavoin ja heidän näkemyksiään kunnioitetaan ja kuullaan toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa.

PERIAATE 2: SYRJINNÄSSÄ NOLLATOLERANSSI

- Emme hyväksy syrjintää missään muodossa.
- Käyttäydymme yhdenvertaisesti ja asiallisesti muita kohtaan sekä huomioimme kaikkia ihmisiä kunnioittavan kielenkäytön.
- Teemme aktiivisesti töitä syrjinnän kitkemisen eteen.
- Epäkohdista ilmoitetaan eteenpäin.
- Käytetään jo olemassa olevia toimintamalleja ja ohjeistuksia.
- Kehitetään seurantaa ja toteutusta.

PERIAATE 3: VASTUU ON KAIKILLA

- Jokainen varhaiskasvattaja on vastuussa tasa-arvoisesta ja yhdenvertaisesta työyhteisöstä ja palveluista.
- Jokainen sitoutuu suunnitelman tavoitteisiin.
- Jokainen edistää tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista omalla toiminnallaan ja esimerkillään.
- Jokainen tekee havaintoja ja puuttuu rohkeasti syrjintään ja muihin epäkohtiin.

PERIAATE 4: ERILAIJUUS ON RIKKAUTTA

- Jokainen työntekijä ja jokainen lapsi sekä perhe on ainutlaatuinen ja tärkeä sellaisenaan.
- Monimuotoisuus on voimavara.
- Varhaiskasvatus on kaikkia kohderyhmään kuuluvia lapsia ja perheitä varten. Palvelua kehitetään entistä saavutettavammaksi ja esteettömämmäksi.
- Työyhteisössä edistetään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, rakentavaa, avointa ja hyväksyvää keskustelukulttuuria.
- Jokaisen mielipidettä arvostetaan ja erimielisyydet ratkaistaan toista kunnioittaen.

3.3. Varhaiskasvatuksen hallinto, johtaminen ja henkilöstö

Hallinnon ja johtamisen tasolla tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyö tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatustyö sitoutuu näihin arvoihin pitkäjänteisesti. Henkilökunta osallistuu aktiivisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden *kehittämiseen, kouluttautuu, keskustelee ja mentoroi* toisiin näiden teemojen osalta. Henkilöstökäytänteet edistävät tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja kunnassa on laadittu myös henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. *Tietoa jaetaan ja kerätään sukupuolen moninaisuus huomioiden.* Vuosittaisissa *kehityskeskusteluissa* käydään keskustelua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta ja jokaisen vastuusta ko. asioiden edistämiseksi työyhteisössä. Uudet työntekijät *perehdytetään* voimassa oleviin suunnitelmiin. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuustyön jatkuvuus sekä *tiedonsiirto* taataan lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen.

Asenteiden ja vuorovaikutuksen tasolla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatustyössä käytetään *yhdenvertaista ja syrjimätöntä kieltä*, vuorovaikutetaan nonverbaalilla tasolla tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti sekä *tuetaan* lasten ystävyyssuhteita ja ryhmäjakoja sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti. Käytännön tasolla tämä tarkoittaa, että henkilökunta *etsii aktiivisesti tietoja ja toimintatapoja* sukupuolisensitiiviseen kielenkäyttöön, *purkaa omia stereotyyppisiä käsityksiään ja ilmaisujaan, arvioi oman ja kollegoidensa kielenkäyttöä, puhuttelee lapsia sukupuolisensitiivisesti ja kunnioittaa heidän omaa määrittelyään omasta sukupuolestaan, sekä ohjaa lapsia tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta kunnioittavaan kielenkäyttöön.* Tämä koskee myös *nonverbaalista* viestintää, eleitä, ilmeitä ja äänensävyjä. Henkilökunta luo ryhmään *turvallista ilmapiiriä*, jossa toinen kohdataan ensisijaisesti yksilönä, eikä jonkin ominaisuuden edustajana. Syrjivä käyttäytyminen *tunnistetaan ja siihen puututaan.* Ryhmien ja kaverisuhteiden muodostumiseen liittyvistä stereotyyppioista keskustellaan ja niitä pyritään purkamaan esim. keskustellen leikkiryhmien muodostamisesta, tyttöjen ja poikien leikeistä sekä väreistä. Myös henkilökunnan kesken tapahtuvissa keskusteluissa on hyvä pysähtyä pohtimaan, miten esille nousevia oletuksia ja stereotyyppioita puretaan.

Vetelissä varhaiskasvatuksen henkilökunta on koulutautunut *positiiviseen pedagogiikkaan ja ratkaisukeskeisyyteen.* Nämä ohjaavat toimintaa myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Lapsia keuhataan, kannustetaan ja tuetaan sekä ohjataan tasapuolisesti huomioiden lasten yksilölliset tarpeet. Varhaiskasvatuksessa lasten *vahvuudet* huomioidaan, heitä *kuullaan ja osallistetaan* toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Vuodesta 2024 lähtien varhaiskasvattajat koulutautuvat *TCM-ryhmänhallintakoulutuksiin*, jolla vahvistetaan koko lapsiryhmän toimintaa ja ylipäätään varhaiskasvatuksen kulkemista samaan suuntaan.

Varhaiskasvatuksen ilmoitusvelvollisuuden (lakisääteinen) tavoitteena on varhaiskasvatuksen ennakkollisen valvonnan lisääminen, varhaiskasvatuksen laadun parantaminen ja lainmukaisen toteutuksen turvaaminen. Tällä on vahvistettu varhaiskasvatuksen henkilöstön keinoja puuttua havaitsemiinsa epäkohtiin nopeasti ja tehokkaasti, tämän voidaan katsoa kuuluvan osaksi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat varhaiskasvatustilain 26–30 §:ssä tarkoitetut henkilöt eli varhaiskasvatuksen opettaja, sosionomi, lastenhoitaja ja erityisopettaja sekä perhepäivähoitaja. Ilmoituksen tehneellä henkilöllä on oikeus saada tietää, mihin toimenpiteisiin hänen ilmoituksensa perusteella on ryhdytty.

Häneen ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen takia. Päiväkodin johtajalla on keskeinen rooli ilmoitusvelvollisuudessa.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvalla epäkohdalla tarkoitetaan varhaiskasvatustilain ja siten myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden vastaista toimintaa. Myös epäkohdan uhasta tulee ilmoittaa, jotta epäkohtiin voidaan puuttua tehokkaasti etukäteen (esimerkki epäkohdasta esim. lapsen epäasiallinen tai sopimaton kohtelu). Ilmoitusvelvollisuus EI koske muita mahdollisia epäkohtia, esimerkiksi työntekijöiden välisiä erimielisyyksiä, vaan ainoastaan sellaisia epäkohtia, jotka kohdistuvat tai joilla voi olla suoraan vaikutusta lapsen varhaiskasvatukseen toteuttamiseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä ja tuottajalla on velvollisuus kouluttaa henkilöstö ilmoitusvelvollisuuteen ja sen käyttöön liittyviin asioihin. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on laadittu kirjallisesti ja ne pidetään julkisesti nähtävillä.

Henkilöstön tiimisopimuksissa syksyllä 2023 linjatut ja seurattavat asiat arjen toiminnassa:

- Huomioidaan jokainen lapsi yksilönä omine tarpeineen ja tavoitteineen. Jokaiselle lapselle tarjotaan tasapuolisesti mahdollisuuksia osallistua kaikenlaiseen toimintaan oman kehitystasonsa mukaan. Ymmärrämme sen, että jotkut lapset tarvitsevat enemmän tukea, kuin toiset selviytyäkseen arjen tilanteista. Tasa-arvoa on se, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa määrän tukea eri tilanteissa. Tärkeää on se, että jokainen tulee huomioiduksi positiivisesti joka päivä.
- Jokainen lapsi kohdataan yksilönä ja omana itsenään. Ymmärrämme erilaisuuden ja sen, että jokainen meistä tulee eri lähtökohdista. Tartumme lasten aloitteisiin, kuuntelemme ja huomioidamme jokaisen lapsen. Meidän ryhmässämme ei ole tyttöjen leluja tai poikien leluja – kukin lapsi saa leikkiä omien mielenkiinnon kohteiden mukaan mistä pitää.
- Kaikki lapset ovat yhtä arvokkaita ja heitä kohdellaan tasavertaisina perhetaustoista riippumatta. Kaikki lapset saavat olla omia persooniaan ja tuoda omat vahvuutensa ja mielenkiinnon kohteensa esille. Emme erittele toimintoja oletettujen sukupuolien mukaan.
- Kiinnitämme huomiota siihen, että sukupuoli ei aseta lapsia eriarvoiseen asemaan. Jokainen lapsi huomioidaan yksilöllisesti ja tasa-arvoisesti. Lapset kohdataan myönteisesti ja kannustamme heitä positiivisesti. Otamme toiminnassamme huomioon lasten osallisuuden ja herkkyyden kuulla ja kuunnella lasta. Mahdollistamme jokaiselle lapselle turvallisen hoitopäivän läsnäololla ja sillä, että jokainen tuntee kuuluvansa ryhmään. Aikuisten tehtävänä on puuttua kiusaamiseen tai muuhun toista lasta halveksuvaan käytökseen tai muuhun loukkaavaan toimintaan. Lasten toiveet ja ideat näkyvät toiminnan suunnittelussa, heidän tarpeitaan havainnoidaan aktiivisesti.

3.4. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten huoltajat ja sidosryhmät

Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta tulee edistää yhdessä huoltajien ja muiden sidosryhmien (kirjasto, esi- ja perusopetus, liikuntakeskus, hyvinvointialueen työntekijät ja kolmas sektori) kanssa. Perheiden kanssa *keskustellaan* (Lapset puheeksi -keskustelu, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvä vuosittainen keskustelu, vanhempainillat sekä erittäin tärkeiksi koetut tuonti- ja hakutilanteet) tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja *lisätään tietoisuutta* esimerkiksi sukupuolen moninaisuudesta tai sukupuolisensitiivisen ja sukupuolineutraalin kasvatuksen eroista. Perheet kohdataan *kunnioittavasti ja niiden*

moninaisuus huomioidaan. Erilaiset sosioekonomiset taustat, perhemuodot, kielet ja kulttuurit otetaan huomioon viestinnässä, toiminnan suunnittelussa ja juhlien järjestämisessä. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tehdään myös ulkopuolisten toimijoiden kanssa, kuten kirjasto, Lasten kulttuurikeskus Lykky ja perheille suunnattujen tukipalveluiden kanssa. Lupakyselyillä vahvistetaan perheiden kulttuuri- ja arvomaailman huomioimista.

Varhaiskasvatuksessa perheiden *kohtaaminen* on äärimmäisen tärkeää. *Luottamuksellisen yhteistyön* syntymiseen panostetaan alusta lähtien ja tämä koko henkilökunnan tietoinen ja yhteinen tavoite – myös vaikeista asioista puhutaan lapsen edun mukaisesti. Kaikkiin perheisiin suhtaudutaan *arvostavasti ja sensitiivisesti etnisestä taustasta, kielestä, vakaumuksesta, perhemuodosta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muista ominaisuuksista riippumatta*. Keskusteluissa ja vuorovaikutuksessa huomioidaan kaikki perheet yhdenvertaisesti. Myös molemmat/kaikki vanhemmat huomioidaan tasapuolisesti. Erilaisten juhlien yhteydessä huomioidaan erilaiset perheet ja kulttuurit.

Varhaiskasvattajien on tiedostettava myös *velvollisuus* tarvittaessa tehdä lastensuojeluilmoituksen ja rikosilmoitus, mikäli huoli lapsen tasa-arvoisesta ja yhdenvertaisesti kohtelusta herää ammattilaisella.

Yhteenveto perheiden vastauksista (kevät 2023) tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta: Mitä asioita pidätte tärkeänä tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden näkökulmasta, joita meidän tulisi vaalia varhaiskasvatuksessa?

- Kaikkia kohdellaan tasavertaisina, huomioiden kuitenkin yksilölliset tarpeet.
- Ei erikseen tyttöjen ja poikien värejä, tai leikkejä.
- Jokainen lapsi kohdataan omana itsenään
- Suhtautuminen kaikkiin perheisiin samalla tavalla
- Yksilön näkeminen
- Ensimmäisenä tasa-arvosta tuli mieleen, että olisi myös miespuolisia hoitajia. Olisivat todella tärkeä roolimalli pojille. Mutta kasvatusalalle on valtakunnallisesti vaikea saada miespuolisia työntekijöitä. Mielestäni se, että turvaatte sen, että kaikki lapset saavat osallistua toimintaan, vuorollaan ja omin taidoin, on tärkein tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasia.
- Kukaan lapsi ei kokisi ulkopuolisuutta.
- Jokaisen lapsen tasa-arvoinen kohtelu.
- Lapset oppivat toimimaan eri ikäisten lasten kanssa ja huomioimaan muut. Tärkeää on että ryhmäkoot pysyvät maltillisina. Näin jokaisen lapsen kehitystä pystytään seurata.
- Puhua erilaisista ihmisistä, esim. vammaisista, sokeista ym.
- Kaikki lapset saavat mielestämme tasa-arvoista kohtelua
- Lasten toiveet ja näkemykset huomioidaan
- Jokaisen lapsen tulee tulla kuulluksi, myös hiljaisempien. Kaikki ovat yhtä tärkeitä.
- Kaikille lapsille samat säännöt ja näinhän siellä on ollutkin.
- Kannustetaan lapsia leikkimään kaikkien kesken sukupuolesta riippumatta.
- Kaikkia lapsia ja aikuisia kohdellaan tasa-arvoisesti

3.5. Pedagoginen toiminta

Pedagogisen toiminnan tasolla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että näiden sisältöjen käsittelyyn varataan riittävästi aikaa arjen pedagogisessa toiminnassa ja nämä näkökulmat läpäisevät toiminnan kaikilla varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueilla. Leikkejä ohjataan tasa-arvo ja yhdenvertaisuutta edistäen ja lasten taitojen kehittymistä tuetaan sukupuolisensitiivisesti ja yhdenvertaisesti. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin kieliin, kulttuureihin ja kaikessa toiminnassa huomioidaan moninäkökulmaisuus. Lasta ohjataan ja rohkaistaan kokeilemaan erilaisia leikkivälineitä, leikkejä ja leikkirooleja sekä leikkimään eri sukupuolta, ihonväriä tai toimintakykyä omaavien lasten kanssa. Jokaista lasta keuhataan ja kannustetaan, autetaan ja tuetaan tasapuolisesti. Puretaan stereotyyppioita ja ohjataan lapsia tasa-arvoiseen ja syrjimättömään kielenkäyttöön, tuetaan heidän eettistä kasvuaan yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Varhaiskasvattajilla on tärkeä rooli moninaisuuden huomioimisessa sensitiivisellä tavalla – ei liikaa kärjistäen tai korostaen. Kunnioitetaan ja arvotetaan jokaista sellaisena kuin hän on.

Seuraavat asiat henkilöstö nosti keväällä 2023 tärkeänä huomiona toiminnassamme:

- Samanlainen tasa-arvoinen kohtelu kaikille lapsille, perheille sekä työntekijöille
- Jokainen lapsi tulee kohdatuksi päivän aikana – pienryhmät mahdollistavat tätä erityisesti
- Aikuinen ei tarjoa tai rajoita leikkejä, toimintaa, kavereita lapsen sukupuolen mukaan
- Meillä ei käytetä sukupuolisuuteen liittyviä käsitteitä esim: tyttöjen leikkejä tai poikien värejä jne.
- Tarjotaan lapsille erilaisia liikkumisen mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa (esim. luistimia ja suksia, jos perheessä ei ole)
- Jokaisen lapsen oppiminen ja kehitys turvataan. Lapsi saa kaikilta aikuiselta tarvitsemansa tuen.
- Käytetään kieltä, joka on inklusiivinen: Tasa-arvo ei sulje ketään pois vaan jättää tilaa kaikille.
- Puhutellaan vanhempia huoltajina.
- Kehotunnekasvatusta- puhutaan omista kehonosista ja tutustutaan turvataitoihin, luvalliseen kosketukseen ja toisen kunnioittamiseen esim. Kirja: Pipunan ikioma napa.

3.6. Tilat ja ympäristö

Tilojen ja ympäristön tasolla tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen näyttäytyy tiloihin pääsyn esteettömyytenä, sekä monipuolisena ja moninaisuutta tukevinä leluina, materiaaleina, välineinä, julisteina, kuvina ja tiedotteina. Lapset otetaan mukaan tarkastelemaan tiloja ja ympäristöä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

Varhaiskasvatuksen oppimisympäristön (sisä- ja ulkotilat) tulee tarjota erilaisia mahdollisuuksia oppimiseen lapsen toimintakyvystä, sukupuolesta ja muista ominaisuuksista riippumatta. Toimintaympäristöä arvioidaan ja muokataan niin, että se mahdollistaa kaikille lapsilla liikkumisen ja oppimisen kokemuksia. Varhaiskasvatuksessa on tarjolla leluja, pelejä ja

kirjoja, joissa sukupuoli, ihonväri, toimintakyky ja muut esitetyt ominaisuudet eivät sisällä syrjintää, epäkunnioittavaa tai loukkaavaa tapaa kuvata asioita ja ilmiöitä. Syrjintää sisältävät lelut, pelit ja kirjat poistetaan. Jos varhaiskasvatukseen saadaan lelulahjoituksia, käydään ne läpi ennen ryhmään viemistä. Kaikessa viestinnässä, tiedotteissa, esitteissä ja julisteissa viestitään yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta kaikki perheet huomioivalla tavalla.

Tilojen, ympäristön ja viestinnän näkökulmasta varhaiskasvatuksen henkilökunta arvioi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista. Kaikki käytettävä materiaali on tarkoin mietittyä ja valikoitunutta. Lelujen, pelien ja kirjallisuuden soveltuvuutta arvioidaan jatkuvana toimintoja ja jos varastoista tulee vastaa epäsopivaa materiaalia, niin poistetaan tämä välittömästi. Omassa tiedottamisessa ja viestinnässä tuetaan perheiden moninaisuutta ja kaikessa viestinnässä korostetaan huolellisuutta.

Päiväkoti Kivitaskun ja ryhmäperhepäiväyksikkö Papupadan tilat sijaitsevat yksikerroksisissa rakennuksissa ja ovat esteettömiä. Ryhmäperhepäiväyksikkö Lemmenrannassa sisääntulon yhteydessä on rappuset, mutta rinnalla on myös luiska, mikä mahdollistaa esteettömän sisäänkäynnin.

Varhaiskasvatuksen alussa lapsi pyritään ohjaamaan sellaiseen yksiköön ja ryhmään, minkä arvioidaan olevan hänen kasvunsa ja kehityksensä kannalta paras. Huoltajien kuuleminen sijoittamispäätöstä tehdessä on tärkeää. Lapsiryhmiä muodostettaessa huomioidaan lasten yksilölliset tarpeet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

4. Kehittämiskohteet ja arviointi

Kehittämiskohteena **ammattillisen otteen ylläpitäminen ja säilyttäminen** kaikissa vuorovaikutustilanteissa:

- ✓ **Itsereflektoinnin** kautta varmistetaan, että ammatillinen ote säilyy kaikissa tilanteissa, joissa keskustellaan lapsista ja heidän perheistään. **Karsitaan** pois keskusteluista **stereotypioita, vältetään yleistyksiä ja syrjintää minkään tai kenenkään ominaisuuden perusteella**. Tämä vaatii jokaiselta varhaiskasvattajalta jatkuvaa itsereflektointia – **miten minä toimin arjessa**.

Tämän lisäksi reflektointiin tulee kiinnittää **huomiota tiimikeskusteluissa ja koko varhaiskasvatuksen yhteisessä keskustelukulttuurissa**. Keskeistä on **tietoisesti sitoutua** yhteiseen ja arvostavaan keskustelukulttuuriin niin varhaiskasvatuksen sisällä kuin varhaiskasvatuksesta ulospäin – samaan suuntaan kulkeminen. **Kuukausittain** reflektointia tehdään pedagogisissa palaverissa ja tiimipalaverissa, mikä pitää meidän ”hereillä” näiden tärkeiden asioiden äärellä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toteutumista arvioidaan kolmen vuoden välein. Tällöin asetetaan myös kehittämiskohde seuraavalle kolmevuotiskaudelle ja pohditaan keinot tavoitteen saavuttamiseksi. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus on päivittäisessä arjessa toteutuvaa, joka edellyttää jatkuvaa itsereflektointia ja yhteistä keskustelua.

Keväisin käydään tarkasti läpi huoltajien palautteet, jotka ohjaavat palvelun tuottajaan entistä laadukkaamman varhaiskasvatuspalvelun kehittämisessä.